

Datum
Beslutad 2018-11-13

Likabehandlingsplan

2018/2019

Plan för arbetet med att främja likabehandling och förebygga och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Hulans förskoleenhet

1 Inledning	3
1.1 Huvudmannens och enhetens uppdrag	3
1.2 Juridiska begrepp	3
1.2.1 Diskriminering	4
Direkt och indirekt diskriminering	4
Bristande tillgänglighet	4
1.2.2. Trakasserier och kränkande behandling	5
Trakasserier	5
Sexuella trakasserier	5
Kränkande behandling	6
1.2.3. Repressalier	6
1.3 Ett aktivt och målinriktat arbete	6
1.4. Utgångspunkter och ställningstaganden	7
1.5 Anmälningssplikt	8
2 Förebygga och förhindra – årlig plan	8
2.1 Bråttastugan	9
2.2 Hulans förskola	12
2.3 Hulantäppan	18
3. Upptäcka kränkningar, trakasserier och diskriminering	21
4. Utredda och åtgärda kränkningar, trakasserier och fall av diskriminering	22
5. Delaktighet och ansvar	25
6. Kompetensutveckling	27
7. Kvalitetssäkring	27

Datum
Beslutad 2018-11-13

1 Inledning

Förskolorna på Hulans enhet bygger sitt likabehandlingsarbete på de rekommendationer som Skolverket (2012) ger i allmänna råd *Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*. Arbetet är också uppdaterat utifrån de förändringar i diskrimineringslagen som genomfördes 2017. Som stöd i arbetet har Diskrimineringsombudsmannens vägledningsmaterial [Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete](#) använts.

1.1 Huvudmannens och enhetens uppdrag

Enligt 6 kap i Skollagen (2010:800) angående kränkande behandling samt 3 kap i Diskrimineringslagen (2008:567) ska huvudmannen se till att;

- enheten förebygger och förhindrar kränkande behandling och diskriminering (Skollag 6 kap. 7 §, Diskrimineringslagen 3 kap. 16 §),
- det upprättas en årlig plan/likabehandlingsplan (Skollagen 6 kap. 8 §, Diskrimineringslagen 3 kap. 20 §), samt
- det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka **kränkande behandling** (Skollagen 6 kap. 6 §) och att aktiva åtgärder genomförs för att motverka **diskriminering** och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (Diskrimineringslagen 3 kap. 1-3 §§).

På Hulans förskolor ansvarar enhetens förskolechef för arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Huvudmannen (Lerums kommun) fullgör ovanstående ansvar genom att årligen bistå ansvarig chef med uppdaterade riktlinjer.

Uppföljning av förskolornas likabehandlingsarbete och likabehandlingsplaner görs i form av internkontroll, årligen. Resultat, analyser och strategier föranledda av denna ingår i de särskilda verksamhetsuppföljningar som upprättas årligen som en del i kommunens dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet.

1.2 Juridiska begrepp

Diskrimineringslagen och skollagen skyddar barn mot diskriminering, trakasserier, kränkande behandling och repressalier. Skyddet gäller både för barn som finns i våra förskolor och för barn som söker till verksamheten. Förklaring till begreppen är hämtade ur Diskrimineringsombudsmannens vägledningsmaterial [Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete](#).

Datum
Beslutad 2018-11-13

1.2.1 Diskriminering

Diskriminering i förskolan innebär att ett barn *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Diskriminering kan till exempel ske genom förskolans regler eller rutiner. Det betraktas även som diskriminering om barnet blir särbehandlat och det exempelvis har samband med en anhörigs sexuella läggning eller funktionsnedsättning. Lagskyddet omfattar också diskriminering som har samband med felaktigt förmodad kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I förskolan är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Barn kan *inte* diskriminera varandra i juridisk bemärkelse.

Direkt och indirekt diskriminering

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt. Med *direkt* diskriminering menas att ett barn missgynnas och det har en direkt koppling till exempelvis barnets kön. Det kan vara när en pojke går före en flicka i antagningskön till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

Men man kan också diskriminera genom att behandla alla lika. Det är det som kallas *indirekt* diskriminering. Förskolans regler och rutiner kan verka vara neutrala, men i praktiken kanske de missgynnar ett barn på ett sätt som har samband med kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder. Om en förskola till exempel har som regel att alla barn tar av sig sina huvudbonad inomhus kan det handla om indirekt diskriminering av barn som bär religiösa attribut såsom huvudduk, kippa eller turban. Om alla barn serveras samma mat, kan förskolan indirekt diskriminera de barn som av religiösa skäl eller på grund av allergi behöver annan mat.

Bristande tillgänglighet

Med bristande tillgänglighet menas att ett barn som har en *funktionsnedsättning* missgynnas genom att förskolan inte vidtar skäligen tillgänglighetsåtgärder för att barnet ska komma i en *jämförbar* situation med ett barn utan denna funktionsnedsättning. Exempel på tillgänglighetsåtgärder kan vara att utjämna

Datum

Beslutad 2018-11-13

trösklar och ta in anpassade läromedel. Vilka åtgärder som är skäligen avgörs genom en helhetsbedömning i det enskilda fallet.

1.2.2. Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Trakasserier och kränkande behandling kan vara

- fysiska (slag, knuffar)
- verbala (hot, svordomar, öknamn)
- psykosociala (utfrysning, grimaser, alla går när barnet kommer)
- texter och bilder (teckningar, lappar, fotografier).

Ett barn kan bli utsatt för trakasserier och kränkande behandling av såväl personal som av andra barn. Barn som upplever sig vara trakasserade eller på annat sätt kränkta av personal är särskilt utsatta eftersom de befinner sig i beroendeställning. Kränkningar som begås av personal måste därför betraktas som *mycket allvarliga*. Både diskrimineringslagen och skollagen innehåller ett absolut förbud för förskolans anställda att utsätta barn för trakasserier och kränkande behandling.

Trakasserier

Trakasserier är uppträdande som kränker ett barns värdighet och som har samband med

- kön
- könsidentitet eller könsuttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder.

Det är trakasserier även när ett barn kränks och det har samband med till exempel en anhörigs funktionsnedsättning, könsidentitet eller könsuttryck eller ålder. Det betraktas också som trakasserier vid kränkningar som har samband med felaktigt förmodad etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning, och så vidare. Trakasserier är en form av diskriminering.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell art. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om ovälkomna beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade och upplevs som kränkande. Det kan också handla om sexualiserat språkbruk. Det kan vara svårt att identifiera sexuella trakasserier bland barn i förskoleåldern. Vuxna måste vara uppmärksamma på och

Datum

Beslutad 2018-11-13

agera i situationer där barnens lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis i samband med doktorslekar.

Kränkande behandling

Kränkande behandling är uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Det kan till exempel handla om att retas, frysa ut någon eller förstöra en kamrats leksak. Anställda kan kränka ett barn genom en handgriplig och hårdhänt tillsägelse.

1.2.3. Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan negativ behandling på grund av att barnet eller vårdnadshavare har anmält förskolan för diskriminering eller berättat att det förekommer trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när ett barn medverkar som till exempel vittne i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

1.3 Ett aktivt och målinriktat arbete

Förskolorna på Hulans enhet strävar efter att bedriva ett väl förankrat likabehandlingsarbete som är aktivt och målinriktat. Varje incident av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling resulterar i ett aktivt agerande från de vuxna på förskolan.

All personal på varje förskoleavdelning arbetar målinriktat, förebyggande och åtgärdande för att främja likabehandling och för att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Det målinriktade arbetet inriktas så att det:

- Utgår ifrån det övergripande uppdraget att verka för demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter, likabehandling och trygghet.
- Bedrivs systematiskt och långsiktigt, riktar sig till alla samt är en naturlig del i det vardagliga arbetet.
- Baseras på kunskap om hur diskriminering, trakasserier och kränkande behandling uppstår¹ och vilka faktorer som skapar en trygg och jämlik miljö.
- Ger barn, personal och vårdnadshavare återkommande möjligheter att reflektera kring normer, värderingar och relationer. Detta innebär bland

¹ Det går ofta att koppla uppkomsten av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling till rådande normer, både i samhället i stort och i verksamheten. Normkritiskt arbete handlar om att synliggöra normer, ifrågasätta normer, synliggöra privilegier och granska sin egen position.

Datum

Beslutad 2018-11-13

annat att personalen ges tid att diskutera egna normer och attityder samt sådana som genomsyrar den pedagogiska verksamheten.

- Omfattar kompetensutveckling för personalen för att öka medvetenheten och kunskapen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- I varje verksamhet regelbundet görs kartläggningar och analyser av organisationen och arbetsätten för att försäkra sig om att det inte finns något som leder till eller riskerar att leda till diskriminering eller kränkande behandling.

1.4. Utgångspunkter och ställningstaganden

På Hulans förskolor är våra övergripande mål att

- alla känner sig trygga
- det råder ett bra klimat och en god arbetsmiljö
- ingen på enheten känner sig diskriminerad, kränkt eller trakasserad

Alla barn och vuxna vet att

- det är olagligt att kränka, trakassera eller diskriminera någon
- personal är lyhörd inför att barn kan känna sig utsatta eller missgynnade, samt uppmärksammar barns olika sätt att visa/berätta detta
- alla tendenser till kränkningar uppmärksammas omedelbart av vuxna som ser eller hör detta
- alla barn tas på allvar
- känslan av att vara utsatt eller missgynnad är en subjektiv känsla som inte negligeras

För att nå våra mål arbetar alla på enheten med att

- alla barn och vuxna på Hulans enhet har rätt att inte utsättas för någon form av kränkande behandling eller diskriminering
- alla barn och vuxna tar ett ansvar för att samtliga har det bra och möter liknande möjligheter i förskolan
- alla tendenser till kränkningar och diskriminering uppmärksammas och motverkas omedelbart
- alla har en skyldighet att ingripa om något händer
- all personal på enheten ansvarar för att målen uppnås
- ha ett gott samarbete mellan förskola, skola och hemmen

Mycket av det förebyggande arbetet sker i hemmen. Vårdnadshavare är ansvariga för sina barn och det skall ges utrymme för vårdnadshavare att vara delaktiga i barnens dag i våra verksamheter.

1.5 Anmälningssplikt

Alla som arbetar inom förskolan har skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling (Skollagen, 2010:800) och diskriminering. De system och rutiner som Hulans förskolor använder beskrivs i kommande avsnitt i denna plan. Generellt gäller att personal är skyldig att anmäla till förskolechef om det visat sig att ett barn utsätts för kränkningar, trakasserier eller diskriminering. Förskolechefen är i sin tur skyldig att anmäla detta till sin chef/huvudman. Anmälan görs på särskild blankett.

2 Förebygga och förhindra – årlig plan

På Hulans förskolor bedrivs det förebyggande och främjande likabehandlingsarbetet arbetslagsvis (ibland åldersgruppsvis). Vinsten med en sådan uppdelning, har det visat sig vara, är att arbetet utgörs av mer vardagsnära processer med resp. barngrupp. Processer som alltid startar i ett uppmärksammat nuläge. Det är en väl förankrad rutin att arbetslagen i nära samarbete med barnen regelbundet kartlägger barnens trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. För att kvalitetssäkra och inte missa vanliga riskområden i kartläggningen använder enheten Diskrimineringombudsmannens vägledningmaterial [Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete](#). De riskområdena som undersöks är:

- **Social gemenskap** (inkluderade/exkluderade, hierarki, popularitet, mönster, har barnen förtroende för personalen? Vänder de sig till dem för stöd vid konflikter?)
- **Språkbruk** (jargong bland barn/vårdnadshavare/personal som kan upplevas som nedsättande eller respektlös?)
- **Attityder och värderingar** (relation/interaktion mellan personal-barn, Vilka värderingar/föreställningar finns? Förekommer det att barn blir kränkt/orättvist behandlat?)
- **Arbetsätt, regler och rutiner** (Finns det barn som upplever sig vara missgynnade/orättvist behandlade? Finns diskriminerande inslag i rutiner/bestämmelser?)
- **Trygghet och vuxennärvaro** (Är miljön trygg för alla barn? Finns otrygga platser/skrymslen? Finns personal närvarande vid fri lek?)
- **Rutiner för akuta åtgärder** (Vet all personal hur de ska agera? Finns gemensam syn? Hur fungerar rutinerna? Hur många barn vet vem de kan vända sig till om de själva/kamrat utsätts? Känner vårdnadshavare till policyn?)

Datum

Beslutad 2018-11-13

Efter resp. arbetslags kartläggning analyseras resultatet och pedagogerna väljer vilka insatser som ska sättas in i syfte att förbättra de riskområden som identifierats. Varje arbetslag strävar efter att alltmer öka barnens delaktiga i processens olika delar. Enhetens specialpedagog är ett stöd i processens samtliga delar, samt ansvarig för att uppdatera och sammanställa den slutgiltiga likabehandlingsplanen.

Alla arbetslag använder lagets reflektions- och planeringstid för att följa upp likabehandlingsarbetet regelbundet. Respektive förskolas utvecklingsledare gör dessutom kvartalsuppföljningar tillsammans med förskolechef och specialpedagog på husens veckomöten. Som stöd finns frågeställningar i enhetens reflektionsmall.

2.1 Bråstugan

Mall för den årliga planen	Beskriv:
<p>Uppföljning av fjolårets insatser (Har de genomförts? Resultat?)</p>	<p>Gröna (1-2 år):</p> <p>Arbetslaget har delat in barnen i mindre grupper och uppmärksammat sitt eget språkbruk. Arbetet med tydliga regler, rutiner och uppföljning har inte genomförts i den omfattning arbetslaget önskat.</p> <p>Resultat visar att arbetet bör komma igång redan vid terminsstarten (ht18) och följas regelbundet på reflektionstid. Konkreta mål uppfattas enklare att dokumentera och analysera.</p> <p>Gula (3-5 år):</p> <p>Fjolårets insatser har genomförts. Särskilt framgångsrik är organisering i mindre grupper (färre relationer, mer barnfokus) samt gemensam reflektion.</p> <p>Barnens sociala utveckling har gynnats. Deras självförtroende och kommunikation/goda lösningar har ökat (ofta utan pedagogstöd). Identifierade riskområden (toalett/toalettkö, blå avd och målrummet) fungerar bättre.</p>
<p>Metoder för kartläggning av nuläget (Ex enkäter, "trygghetsvandringar" och liknande)</p>	<p>Kartläggningsmaterial Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete (DO)</p> <p>Gröna (1-2 år): Observationer samt arbetslagets ped. dokumentationer. Barnen är delaktiga genom sitt sätt att uttrycka sig, arbetslaget sätter ord på och tolkar barnens</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

	<p>känslor/upplevelser. Samspel barn-vuxen bygger tilltron och engagemanget kring likabehandlingsarbetet.</p> <p>Gula (3-5 år): Planerade samtal/intervjuer, observationer samt reflektioner i arbetslaget. Barnen är delaktiga i kartläggningsprocessen genom att aktivt uttala</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) om de känner sig otrygga någonstans/med någon (frågor i intervjuunderlaget) 2) positiva upplevelser både i relationer, lekmaterial och lekytor kartläggs. <p>Barns delaktighet varierar efter förmåga och behov, ibland handlar deltagandet om observationer och kartläggning "genom" vårdnadshavare. På liknande sätt är barnen delaktiga vad gäller de insatser som ska sättas in .</p>
<p>Resultat av kartläggningarna</p> <p><i>(Identifierade risker för kränkande behandling, trakasserier och diskriminering)</i></p>	<p>Gröna (1-2 år):</p> <p><i>Sociala gemenskap:</i> Identifierats som hög risk. Ny grupp, som formas av vuxnas syn och handlande i mötet med barnen som individer och gruppmedlemmar. Arbetslagets tydlighet vad gäller "önskat läge" vad gäller social gemenskap, samt i vilket mån barnen har förtroende för personalen spelar in. Barnens språkliga förmåga har uppfattats påverka deras roll i gruppen. "Gamla" barn har en annan position i gruppen i jämförelse med de nya.</p> <p><i>Språkbruk:</i> Stress inverkar på kommunikation vuxna-barn och vuxna-vuxna.</p> <p>Gula (3-5 år):</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Intervjuerna visar att barnen inkluderar varandra på ett positivt sätt. Riktad och upprepad uteslutning förekommer inte. Pedagogerna behöver dock skapa bättre relation med några barn, så de vänder sig till dem för hjälp.</p> <p>Observationer visar att barnen utvecklat ett intresse för fysiska lekar, som ibland får negativa konsekvenserna.</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

	<p><i>Trygghet och vuxennärvaro:</i> Pedagogerna ser att toalett- och tambursituationen samt barnens fria lek är riskområden. Några barn upplevs som otrygga här.</p>
<p>Analys av kartläggningarna</p> <p><i>(Vilka problem och risker finns, och varför? Vilka behöver åtgärdas?)</i></p>	<p>Gröna (1-2 år): Arbetslaget har hittat problem inom riskområdena <i>Social gemenskap</i> och <i>Språkbruk</i> som behöver åtgärdas</p> <p>Gula (3-5 år): Arbetslaget har hittat problem inom riskområdena <i>Social gemenskap</i> samt <i>Trygghet & vuxennärvaro</i> som behöver åtgärdas</p>
<p>Mål för årets insatser</p> <p><i>(Beskriv vilka resultat som insatserna förväntas ge)</i></p>	<p>Gröna (1-2 år):</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Barnen tar kontakt med varandra på ett trevligt sätt. Alla känner sig välkomna till förskolan och är inkluderade i gruppen.</p> <p><i>Språkbruk:</i> Barnen möts med respekt i alla situationer.</p> <p>Gula (3-5 år):</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Barnen utvecklar förmågan att visa respekt för varandra och varandras olikheter. De stärker sin förmåga att reflektera kring vad de vill/inte vill samt ge verktyg för hur de kan förmedla detta.</p> <p><i>Trygghet & vuxennärvaro.</i> Barnen utvecklar ett större förtroende för de vuxna på förskolan samt tar i större utsträckning kontakt med pedagogerna när de behöver stöd och vägledning.</p>
<p>Årets insatser, med ansvarsfördelning</p> <p><i>(Beskriv tydligt vilka aktiva åtgärder som ska genomföras, vem som ansvarar för dem och hur de ska följas upp)</i></p>	<p>Gröna (1-2 år):</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Pedagoger nära barnen som stödjer och stimulerar kommunikation mellan dem. Uppmuntra barnen att bjuda in andra barn i sin lek och ge barnen möjligheter att hjälpa varandra i många olika situationer. Samtal och modellering kring olika sätt att ta kontakt och bjuda in till gemenskap/samspel: säga hej, vinka, klappa, dela med sig (ex dela leksak).</p> <p><i>Språkbruk:</i> Pedagogerna avlöser/stödjer varandra då stress inverkar på kommunikation. Se över och skapa goda</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

strukturer, ex mindre grupper så ofta det är möjligt. Förmedla tydliga förväntningar på barnen så de vet vad de ska göra.

Gula (3-5 år):

Social gemenskap: Sagor och berättelser används som utgångspunkt i samtal (ex. "Lilla Nej-boken"). Pedagogerna uppmuntrar och ger exempel på hur barnen kan sätta ord på sina känslor. Pedagogerna är uppmärksamma på vad som händer i samspelet mellan barnen, de förebygga konflikter samt reda ut dem som redan uppstått. Redskapet "kompis-sol" med tillhörande moln används, där barnet anonymt kan berätta händelser de sett. Gemensamt kommer gruppen fram till hur de kan/kunde lösa situationen. Stärka gruppgemenskapen och empatin för varandra, i ex projektgrupperna. Ständigt uppmuntra barnen att ta hjälp av varandra.

Trygghet & vuxennärvaro: Fortsätta vara närvarande, tillgängliga vuxna i barnens vardag. Bygga positiva, tillitsfulla relationer med genom lustfyllda stunder tillsammans i vardagen. Kontinuerlig dialog med hemmen genom samtal/blogginlägg.

UPPFÖLJNING

Samtliga insatser följs upp regelbundet på arbetslagets *reflektionstid* samt av förskolans utvecklingsledare tillsammans med förskolechef och specialpedagog under *veckomöten*. Processer och resultat dokumenteras och delas i gemensam mapp på digital plattform.

2.2 Hulans förskola

Mall för den årliga planen	Beskriv:
<p>Uppföljning av fjolårets insatser (Har de genomförts? Resultat?)</p>	<p>SÖRGÅRDEN (1-3 år)</p> <p>Gul: Fjolårets insatser har genomförts. Arbete i mindre grupper har gett bra resultat. Barnens kommunikation har förbättrats, vilket lett till minskad frustration då de i större utsträckning</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

kan göra sig förstådda. Attityder och värderingar har utvecklats på så sätt att olikhet ses som något positivt.

Blå: Fjolårets insatser har genomförts med resultatet att barnens verbala förmåga har utvecklats (förmedlar det de vill, vet och känner). I alla rutiner och situationer stödjer pedagogerna samtal kring det som sker, observeras och upplevs. Rutiner kring övergångar har skapats (berätta, ringa i klocka, sjunga slutsång). Pedagogernas kunskap i hur barnen leker och samspelar har ökat.

NORRGÅRDEN (3-5 år)

Röd: Fjolårets insatser har genomförts. Barnen använder de verbala och kroppsliga strategierna pedagogerna har gett dem via dram (ex kaninen Rut):

- fråga om lov gentemot andra barn
- säga ja, nej och jag vill inte i olika situationer
- visa nej med stopphanden eller använda sitt verbala språk.

Barnen är mer självständiga i att lösa konflikter, pedagogerna kan stödja genom att vara närvarande observatörer. Den språkliga förmåga har utvecklats. Pedagogerna påminner barnen dagligen om att prata med varandra och inte använda kroppen mot varandra. Förslag på lösningar vid konflikter har delats. Kramkudden har introducerats och används för att uttrycka ilska.

Grön: Fjolårets insatser har genomförts, riktat arbete i mindre grupp har dock förekommit mer sällan än önskat. Pedagogerna ser följande resultat: Barnens verbala kommunikation har ökat och dominerar. Hjälpsamhet och förståelse för varandra har vuxit.

Metoder för kartläggning av nuläget

(Ex enkäter, "trygghetsvandringar" och liknande)

Kartläggningsmaterial [Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete](#) (DO)

SÖRGÅRDEN

Gula (1-2 år): Observationer, trygghetsvandringar samt incidentrapporter. Barnen är delaktiga genom samtal och trygghetsvandringar.

Datum

Beslutad 2018-11-13

	<p>Blåa (1-2 år): Observationer och närvarande pedagoger. Barnen är delaktiga genom att uttrycker sina känslor och önskningsar.</p> <p>NORRGÅRDEN</p> <p>Röda (3-4 år): Observationer, trygghetsvandring, pedagogisk dokumentation samt vad barnen har sagt och uttryckt. Barnen är delaktiga genom kroppsspråk, verbala kommunikation samt ansikten som uttrycker känslor</p> <p>Grön (4-5 år): Planerade samtal/intervjuer observationer, trygghetsvandring incidentrapporter, pedagogisk dokumentation. Barnen är delaktiga genom att förmedla sin upplevelse.</p>
<p>Resultat av kartläggningarna</p> <p><i>(Identifierade risker för kränkande behandling, trakasserier och diskriminering)</i></p>	<p>SÖRGÅRDEN</p> <p>Gul (1-2 år): Arbetslaget har uppmärksammat att ljudvolymen är för hög stundtals under dagen samt att barnen behöver grupperas i planerade konstellationer.</p> <p>Blå (1-2 år)</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Pedagogerna ser att barnen gärna vistas tillsammans på samma plats, samt visar empati för varandra. Enstaka tendenser till exkluderande handlingar mellan vissa barn förekommer. Pedagogerna ser att barnen genom handling visar stort förtroende för de vuxna, ex vänder sig till dem när de har konflikter eller blir ledsna.</p> <p><i>Språkbruk:</i> De yngre barnens kommunikation med varandra är inte så omfattande. Bland de äldre har pedagogerna uppmärksammat en stundtals "tråkig" jargong..</p> <p><i>Arbetsätt, regler och rutiner:</i> Arbetslaget har identifierat att avdelningens toalettrutiner kan innebära att vissa barn kan känna sig obekväma.</p> <p>NORRGÅRDEN</p> <p>Röd (3-4 år):</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Pedagogerna ser mönster av tydliga grupperingar i gruppen. Flera tänker i första hand utifrån egenintresse. När grupperingar uttrycker att de "vill leka själva" upplever vissa barn detta som en exkluderande handling.</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

	<p><i>Språkbruk:</i> Det förekommer att barnen använder nedlåtande benämningar och kommentarer i samtal med varandra (“elak”, “dum”, “du är inte med”). Vuxnas närvaro minskar förekomsten.</p> <p><i>Attityder och värderingar:</i> Pedagogerna har uppmärksammat att de kan kategorisera och benämna barnen i gruppen genom att använda termerna små/stora. Arbetslaget arbetar med att stärka barnens tilltro till sin egen förmåga genom att möjliggöra och uppmuntra deras försök.</p> <p><i>Arbetsätt, regler och rutiner</i> Pedagogerna har rutiner kring att fördela sig och barnen i olika “rum”. Barnens “byggen” fotas då det inte är möjligt att spara dessa och ett sådant önskemål finns.</p> <p><i>Trygghet och vuxennärvaro:</i> Barnen förmedlade att de inte vill vara ensamma och leka, samt att de ibland inte vill ha stängd dörr till ett rum på avdelningen.</p> <p>Grön (4-5 år) <i>Språkbruk:</i> Överlag är samtalen vänliga och omtänksamma, nedsättande kommentarer kan dock förekomma. Ibland söker barn popularitet och uppmärksamhet genom att “skoja på andra barns bekostnad”. Det förekommer även att barn tar kontakt/uttrycker sig på ett oönskat sätt. <i>Attityder och värderingar</i> Låg identifierad risk, “pressade situationer” kan inverka på ett negativt sätt.</p>
<p>Analys av kartläggningarna <i>(Vilka problem och risker finns, och varför? Vilka behöver åtgärdas?)</i></p>	<p>SÖRGÅRDEN</p> <p>Gul (1-2 år): Arbetslaget väljer att prioritera <i>Trygghet och vuxennärvaro</i></p> <p>Blå (1-2 år): Gruppen uppfattas som lugn, trygg och harmonisk. Det förebyggande arbetet kommer att riktas mot tryggheten och vuxennärvaro, tex vid toalett/pottsituationer.</p> <p>NORRGÅRDEN</p> <p>Röd (3-4 år): <i>Språkbruk</i> och <i>Trygghet och vuxennärvaro</i> är de riskområden som arbetslaget kommer arbeta vidare med.</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

	<p>Grön (4-5 år): Arbetslaget har identifierat risker inom områdena Språkbruk samt Attityder och värderingar.</p>
<p>Mål för årets insatser (Beskriv vilka resultat som insatserna förväntas ge)</p>	<p>SÖRGÅRDEN</p> <p>Gul (1-2 år) <i>Trygghet och vuxennärvaro:</i> Pedagogerna är mer tillgängliga.</p> <p>Blå (1-2 år) <i>Social gemenskap:</i> Det förekommer inga exkluderande handlingar i gruppen. <i>Språkbruk:</i> Barnen använder ett rikt och respektfullt språk, samt visar/uttrycker "stopp" för avbryta situationer de inte är bekväma/trygga i. <i>Arbetsätt, regler och rutiner:</i> Trygga situationer vid toalett/ blöjbyte. <i>Trygghet och vuxennärvaro:</i> Pedagogerna är än mer tillgängliga för barnen.</p> <p>NORRGÅRDEN</p> <p>Röd (3-4 år) <i>Språkbruk:</i> Barnen är trevligare mot varandra. Både verbalt och med kroppen. <i>Trygghet och vuxennärvaro:</i> Pedagogerna är nära barnen och det som sker där. Erbjuder fler och nya gruppkonstellationer. Barn får erfarenhet av och ser möjligheter i att leka med "nya kompisar".</p> <p>Grön (4-5 år) <i>Språkbruk:</i> Barnen pratar med varandra om sina idéer och önskningar, ett rikt och respektfullt språk används. <i>Attityder och värderingar:</i> Barnen kan leka och utforska tillsammans trots olikheter</p>
<p>Årets insatser, med ansvarsfördelning</p>	<p>SÖRGÅRDEN</p> <p>Gul (1-2 år)</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

(Beskriv tydligt vilka aktiva åtgärder som ska genomföras, vem som ansvarar för dem och hur de ska följas upp)

Trygghet och vuxennärvaro: Pedagogerna fördelar sig nära barnen, strukturerar verksamheten med tydliga regler, delar barnen i mindre grupper samt introducerar "nej" och "stopp" som både ord och tecken.

Blå (1-2 år)

Social trygghet: Pedagogerna är nära barnen, delar in dem i mindre grupper, genomför värdegrundsvecka samt har regelbundet fokus på värdegrunden.

Språkbruk: Pedagogerna vägleder barnen i samtal kring vad som hänt och ger exempel på alternativa ord/uttryck.

Arbetsätt, regler och rutiner: Pedagogerna går med barnen enskilt alt i mindre grupper till toalett/ blöjbyte.

Trygghet och vuxennärvaro: Pedagogerna strukturerar verksamheten för att frigöra tid på golvet med barnen.

NORRGÅRDEN

Röd (3-4 år)

Språkbruk: Närvarande pedagoger som antecknar vad som sker i kommunikationen. Ge barnen fraser som de kan använda till varandra. Bekräfta det önskvärda, ex "det lät så trevligt när du sa så här"

Trygghet och vuxennärvaro: Pedagoger uppmuntrar barnen att bjuda in fler kamrater i sin aktivitet. Pedagogerna stödjer barnens samspel och gemensamma lärande genom att ex vara i olika "rum".

Grön (4-5 år):

Språkbruk: Närvarande och lyhörda pedagoger som tillsammans med barnen kommer fram till och visar på alternativt språkbruk o agerande.

Attityder och värderingar: Pedagogerna skapar förutsättningar för att stärka varje barns känsla, förtroende samt respekt för sig själv och andra. Barnen uppmuntras att prata med varandra och sätta gränser som gör dem bekväma.

UPPFÖLJNING

Samtliga insatser följs upp regelbundet på arbetslagets *reflektionstid* samt av förskolans utvecklingsledare tillsammans med förskolechef och specialpedagog under

Datum

Beslutad 2018-11-13

veckomöten. Processer och resultat dokumenteras och delas i gemensam mapp på digital plattform.

2.3 Hulantäppan

Mall för den årliga planen	Beskriv:
<p>Uppföljning av fjolårets insatser (Har de genomförts? Resultat?)</p>	<p>Regnbågen (1-2 år): Barnen använder stopptecknet som introducerades i höstas. Pedagogerna ser stor trivsel och trygghet bland barnen.</p> <p>Smultronet (3-4 år): Forumspel har använts för att uppmärksamma barnen på de mönster som ibland förekommer då de grupperar sig. Trygghet har utvecklats i gruppen.</p> <p>Hallonet (4-5 år): Pedagogerna har jobbat med att tydliggöra ramarna och modellera exempel för god social gemenskap. Språkbruket i gruppen har förbättrats.</p>
<p>Metoder för kartläggning av nuläget (Ex enkäter, "trygghetsvandringar" och liknande)</p>	<p>Från ht17 används DO's vägledningsmaterial <i>Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete</i> för att kartlägga vanliga riskområden.</p> <p>Regnbågen (1-2 år): Planerade samtal/intervjuer, observationer, trygghetsvandringar samt ped. dokumentation. Barnen visar sin delaktighet genom den glädje med vilken de deltar i pedagogiska aktiviteter.</p> <p>Smultronet (3-4 år): Planerade samtal, observationer, trygghetsvandringar, samt reflektioner mellan pedagogerna. Barnen görs delaktiga i samtal med pedagogerna och som är lyhörda och uppmärksamma barnen på hur vi är och bör vara mot varandra.</p> <p>Hallonet (4-5 år): Observationer av barnens kommunikation och handlingar. Barnen är delaktiga genom att i enkäter visa sin känsla i olika situationer mha "glada gubbar".</p>
<p>Resultat av kartläggningarna</p>	<p>Regnbågen (1-2 år): <i>Arbetsätt, regler och rutiner:</i> Pedagogerna har uppmärksammat att barn kan uppleva sig</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

<p><i>(Identifierade risker för kränkande behandling, trakasserier och diskriminering)</i></p>	<p>missgynnade/orättvist behandlade. Tex när något barn inte vill byta blöja, och pedagogerna gör det ändå.</p> <p>Smultronet (3-4 år)</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Barnen i gruppen behöver träna sin förmåga till turtagning.</p> <p>Hallonet (4-5 år)</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Vissa hierarkier förekommer har identifierats trots en generellt god och inbjudande gemenskap i gruppen.</p> <p><i>Språkbruk:</i> Stundtals förekommer ordval som kan uppfattas som nedsättande eller respektlöst.</p>
<p>Analys av kartläggningarna</p> <p><i>(Vilka problem och risker finns, och varför? Vilka behöver åtgärdas?)</i></p>	<p>Regnbågen (1-2 år): Inom området <i>Arbetsätt, regler och rutiner</i> har pedagogerna hittat ökade risker.</p> <p>Smultronet (3-4 år): Förutsättningar för barnen att träna på att <i>dela med sig</i> och <i>vänta på sin tur</i> behöver förbättras.</p> <p>Hallonet (4-5 år): Risker vad gäller <i>social gemenskap</i> och <i>språkbruk</i> har identifierats.</p>
<p>Mål för årets insatser</p> <p><i>(Beskriv vilka resultat som insatserna förväntas ge)</i></p>	<p>Regnbågen (1-2 år)</p> <p><i>Arbetsätt, regler och rutiner:</i> Barnen upplever sig respektfullt behandlade, samt visar förståelse/trygghet för återkommande moment.</p> <p>Smultronet (3-4 år):</p> <p><i>Social gemenskap:</i> Barnen visar och ger uttryck för en ökad medkänsla för varandra, kontakten präglas av respekt och hänsyn.</p> <p>Hallonet (4-5 år)</p> <p><i>Social gemenskap:</i> En trivsamt miljö där alla känner sig välkomna och har någon att leka med. Alla upplever att alla är lika betydelsefulla för gruppen. Vetskapen om att "Alla är bra på olika saker och alla är lika viktiga" är spridd i gruppen.</p> <p><i>Språkbruk:</i> Alla använder ord och ett språk som gör att gruppen har trevligt och roligt <i>med</i> varandra och inte <i>åt</i> varandra. Nolltolerans på svordomar.</p>
<p>Årets insatser, med ansvarsfördelning</p>	<p>Regnbågen (1-2 år)</p>

Datum

Beslutad 2018-11-13

(Beskriv tydligt vilka aktiva åtgärder som ska genomföras, vem som ansvarar för dem och hur de ska följas upp)

Arbetsätt, regler och rutiner: Pedagogerna skapar delaktighet och förståelse hos barnen genom att med samtal förklara vad de gör och varför.

Smultronet (3-4 år)

Social gemenskap: Pedagogerna ökar förutsättningarna för att de mer tysta och försiktiga barnen får mer plats i gruppen. Aktivitetskort används för fördela utrymmet i nya gruppkonstellationer. Pedagogerna uppmuntrar och ger exempel på hur hänsyn och respekt kan uttryckas och visas.

Hallonet (4-5 år)

Social gemenskap: Pedagogerna arbetar aktivt med att alla barn kommer till tals samt visar hänsyn och respekterar den som pratar/berättar. Detta gäller vid alla situationer under hela dagen. Arbetet med att stödja och stimulera gott samspel i både lek och styrda aktiviteter prioriteras.

Språkbruk: Närvarande, lyhörda och aktiva pedagoger som uppmärksammar vad som sägs och görs i barngruppen.

UPPFÖLJNING

Samtliga insatser följs upp regelbundet på arbetslagets *reflektionstid* samt av förskolans utvecklingsledare tillsammans med förskolechef och specialpedagog under *veckomöten*. Processer och resultat dokumenteras och delas i gemensam mapp på digital plattform.

Datum
Beslutad 2018-11-13

3. Upptäcka kränkningar, trakasserier och diskriminering

Generellt gäller att personal är *skyldig att anmäla* till förskolechef om ett barn utsätts för kränkningar, trakasserier eller diskriminering. Förskolechefen är i sin tur skyldig att anmäla detta till sin chef/huvudman. Anmälan görs på särskild blankett.

Aktivitet	Ansvar
Verksamheten organiseras så att personalen tidigt kan upptäcka trakasserier och kränkande behandling. Pedagoger är nära barnen: observerar, reflekterar och samtalar om det som uppmärksammas under både inne- och utevistelse, planerade aktiviteter och "fri lek".	Arbetslaget
Förskolechef, specialpedagog och personal är särskilt uppmärksamma på om barn upplever sig kränkta av någon personal i verksamheten eller om det förekommer arbetssätt, regler & rutiner som missgynnar/diskriminerar något barn/grupp.	Förskolechef Specialpedagog Arbetslaget
Personalen har god uppsikt över de utrymmen och platser där barn befinner sig för att kunna upptäcka trakasserier och kränkande behandling.	Arbetslaget
Barn och deras vårdnadshavare informeras om hur de ska rapportera när ett barn upplever eller får kännedom om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling	Arbetslaget
Barnsamtal och enkäter till vårdnadshavare	Arbetslaget
Planerade aktiviteter och samtal som förebygger alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling	Arbetslaget
Utvecklingssamtal	Ansvarspedagog

Datum
Beslutad 2018-11-13

4. Utreda och åtgärda kränkningar, trakasserier och fall av diskriminering

Alla ärenden som kommer till enhetens kännedom ska anmälas till huvudmannen av förskolechef och omgående utredas på enheten. Om det efter utredning visar sig att det förekommit en kränkning ska åtgärder vidtas. För rapportering till huvudmannen gäller följande rutin: Anmälan till Sektor lärande (att. Linda Axelsson) görs via särskild blankett (finns på intranätet) av förskolechef skyndsamt efter uppmärksammanden.

I Lerums kommun tillämpas följande rutin för ett första utredningssamtal och för information till vårdnadshavare:

"När skol- eller förskolepersonal får information om att ett barn eller en elev känt sig utsatt för kränkande behandling genomför förskolan eller skolan ett utredningssamtal² inom 24 timmar.

De tar också kontakt med vårdnadshavarna³, både till den som blivit utsatt för kränkande behandling och den som utsatt någon för kränkande behandling".

Om det förekommer trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling vidtar förskolechef och arbetslag de åtgärder som skäligen kan krävas för att i framtiden förhindra trakasserier och kränkande behandling.

När personal uppmärksammar kränkningar och diskriminering

Aktivitet	Ansvarig
En utredning startas: - Klargör vad som inträffat - Analysera orsakerna till det inträffade - Klargör vilka som är berörda ⁴ .	Arbetslaget (alltid i samråd med specialpedagog)

² Ett utredningssamtal i förskolan syftar till att ge pedagogerna mer information om anledningen till den uppmärksammade oron/incidenten. I Hulans förskolors SKA-rapport lyfter vi fram följande kvalitetsarbete vad gäller *Åtgärder mot kränkande behandling och arbete för likabehandling, trygghet och trivsel (1.9)*, "Barnets inställning klargörs genom samtal under ledning av förskolepersonal samt i observation av barnens kroppsspråk, mimik och tonfall. Vid behov används kommunikationsstöd som bilder och TAKK."

³ Vad är viktigt i denna kontakt? Vad sägs? Personalen informerar kort om det inträffade/uppmärksammandet (namnge inte inblandade) och att en utredning nu kommer påbörjas.

⁴ Ställ öppna frågor om de inblandades trivsel och trygghet. Undvik "offer-och-förövare"-tänk

Datum

Beslutad 2018-11-13

När arbetslaget har tillräckligt med information och kunskap om situationen: - bedöm vilka åtgärder som måste vidtas för att få diskrimineringen, trakasserierna eller den kränkande behandlingen att upphöra	Arbetslaget (alltid i samråd med specialpedagog)
Utredningen dokumenteras och förvaras i specialpedagogens arkiv.	Arbetslaget (vid behov med stöd av specialpedagog)
Ansvarspedagog/er informerar ⁵ berörda barn och vårdnadshavare om vad utredningen visat och vilka åtgärder som kommer vidtas.	Arbetslaget (alltid i samråd med specialpedagog)
I varje enskilt fall bedömer arbetslaget i samråd med förskolechef och specialpedagog om en anmälan ska göras till andra myndigheter.	Förskolechef
Vid anmälda fall av diskriminering görs en utredning på liknande sätt som ovan. Insatser som följer av diskriminering leder alltid till förslag på förändringar av <i>verksamheten</i> så att risken för fortsatt diskriminering motverkas.	Förskolechef
Beslutade insatser följas upp och utvärderas tills arbetslag/förskolechef kan förvissa sig om att de leder till att kränkningarna upphör och inte upprepas.	Arbetslag/Förskolechef
Beslutade insatser för att motverka riskerna för fortsatt diskriminering bör följas upp och utvärderas tills arbetslag/förskolechef kan förvissa sig om att de uppnått det som avsetts.	Arbetslag/Förskolechef

När en förälder uppmärksammar kränkningar och diskriminering

Aktivitet	Ansvarig
Vårdnadshavarna kontaktar sitt barns pedagoger. Därefter påbörjas en liknande utredningsprocedur ⁶ som beskrivits ovan. Då det finns oro för missgynnande (diskriminering) utreds händelsen/situationen utifrån riskområden och bristande tillgänglighet.	Arbetslaget (alltid i samråd med specialpedagog)

⁵ Informera om sammanhang/situationer barnen behöver stöd och lärande kring, ex sätt att ta kontakt, visa att det inte vill. Informera inte bara om ett ickefungerande nuläge (ex barn puttar varandra) samt namnge inte andra barn i kontakten med vårdnadshavare.

⁶ Samla gärna in vårdnadshavares information skriftligt.

Datum
Beslutad 2018-11-13

När en vuxen kränker eller diskriminerar ett barn

Aktivitet	Ansvarig
Den som uppmärksammat kränkningen/diskrimineringen konfronterar den vuxne om händelsen eller kontaktas av den som uppmärksammat händelsen.	Arbetslaget
Pedagogen eller förskolechef kontaktar vårdnadshavare till det kränkta/diskriminerade barnet.	Arbetslaget
Pedagogen och/eller förskolechef utreder via samtal med berörda parter. Samtalen dokumenteras.	Arbetslaget (vid behov med stöd av specialpedagog)
Förskolechef beslutar om åtgärder och kontaktar vid behov verksamhetschef.	Förskolechef

När ett barn kränker en vuxen

Den som är kränkt ger sin version av händelsen till avdelningens pedagoger.
Barnets vårdnadshavare informeras om vad som hänt av avdelningens pedagoger.
Berörda parter kommer i ett möte överens om framtida förhållningssätt till varandra. Vid behov leder förskolechef mötet. Samtal och överenskommelse dokumenteras.

Datum

Beslutad 2018-11-13

5. Delaktighet och ansvar

Arbetslaget ansvarar för det förebyggande arbetet. Genom att prioritera det förebyggande arbetet förmedlar pedagogerna till barnen att ett bra klimat där alla har det bra och möter lika möjligheter är högt värderat. Grunden för det förebyggande arbetet är att öka barnens kunskaper och förståelse för problem med diskriminering och kränkande behandling. Ofta används olika metoder t.ex. samtal, rollspel och sagor. Genom detta förväntas barnens demokratiska, empatiska och sociala kompetens öka.

Aktivitet	Så här gör vi	Ansvarig
Handlingsplan för att motverka alla former av kränkande behandling	Planen utvärderas i maj varje år och revideras vid behov på läsårets första arbetsplatsträff augusti.	Förskolechef
	På läsårets första föräldramöte informerar vi föräldrarna om att vi arbetar utifrån vår likabehandlingsplan och att den finns på vår hemsida.	Förskolechef
	Uppföljning av arbetet enligt handlingsplanen sker på minst en arbetsplatsträff per läsår.	Pedagoger och Förskolechef

Aktivitet	Så här gör vi	Ansvarig
Tydliga trivselregler som är väl förankrade hos personal, barn och föräldrar	Genomgång och utvärdering av trivselreglerna sker årligen.	Pedagoger
	Eventuell revidering av reglerna sker på arbetsplatsträffen i maj.	Förskolechef
	Reglerna anslås på förskolornas avdelningar	Pedagoger
	Föräldrarna får vid inskolning och föräldramöten information om trivselreglerna	Pedagoger och Förskolechef
Vuxennärvaro där barn vistas	Pedagogerna finns i barnens närhet. På alla våra förskolor delar vi in barnen i grupper under vissa dagar för att skapa en	Arbetslaget

Datum

Beslutad 2018-11-13

	god lärmiljö för barnen och utrymme att fånga barnens intressen.	
Medvetet och regelbundet arbete med attityder och värderingar.	Arbetslaget synliggör och samtalar kring aktuella upplevelser och problem. De lyfter fram barnens tankar och handleder barnen fram till bra lösningar vid konfliktsituationer. Vi samverkar mellan yngre och äldre barns avdelningar för att få förståelse för varandra	Arbetslaget Arbetslagen
Gemensamt förhållningssätt	Arbetslagen reflekterar kring bemötande, attityder och normer.	
Nyanställda/nya barn	Information om likabehandlingsplanen ges till nya barn i samband med inskolningen, nyanställda och VFU-studenter.	Arbetslaget och förskolechef
Arbetsenhetsråd	AE-råd fyra gånger per läsår. AE-råden är vårdnadshavarnas forum där de kan påverka och vara delaktiga i det dagliga arbetet i verksamheten.	Vårdnadshavare Arbetslaget
Enhetsråd	Enhetsrådet är öppet för alla. Enhetsrådet träffas två gånger per läsår.	Förskolechef
Föräldramöte	Vi har föräldramöten minst en gång per läsår. På höstterminens möte informerar vi om likabehandlingsplanen och det årliga förebyggande arbetets inriktning.	Arbetslaget
Utvecklingssamtal	På förskolan erbjuds utvecklingssamtal med alla barn minst en gång per läsår. Då kartläggs och diskuteras barnets hela situation.	Förskollärare Arbetslaget

Datum
Beslutad 2018-11-13

6. Kompetensutveckling

Diskrimineringombudsmannens vägledningsmaterial [Lika rättigheter i förskolan - ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete](#) är ett stöd i arbetslagens likabehandlingsarbete och samtidigt en utgångspunkt för fortsatt lärande.

Litteratur/material som använts på enheten och gett bra resultat:

- Handbok: [Stopp min kropp](#) (Rädda barnen)
- "Lilla Nej-boken"
- <https://www.olika.nu/materi>
- [Trestegsmetoden för att sätta gränser](#)
 1. Sätt ord på det som händer ("Du skriker på mig")
 2. Sätt ord på känslan ("Jag får ont i öronen då")
 3. Tala om hur du vill att det ska vara! ("Jag vill att du ska sänka rösten och prata vanligt")

7. Kvalitetssäkring

I slutet av läsåret utvärderar pedagogerna verksamheten. Resultatet följs upp och ligger till grund för det systematiska kvalitetsarbetet som behandlar likabehandling.